

MUSIK

Avancerede Musikalske Grundbegreber

TAKT-ARTS-VARIATIONER

Velkommen til School To Go og dagens undervisning!

Dette er et forløb i faget "Musik" om Avancerede Musikalske Grundbegreber i tre episoder, med de tre temaer: "Taktart variationer", "Avancerede rytmemønstre" og til sidst "Dynamik og artikulation". Der vil både være lytte-tekster og øvelser i episoderne.

Introduktion

I de kommende musiktimer skal vi dykke ned i noget rigtig spændende – nemlig de avancerede musikalske grundbegreber, og mere specifikt, noget der kaldes for taktartsvariationer.

Taktarter er en måde at organisere rytmen i musik på, og de hjælper musikere og lyttere med at følge med i, hvordan en sang eller et stykke musik bevæger sig. Indtil videre har du måske hørt om enkle taktarter som 4/4 eller 3/4, men musikens verden er meget større! Vi vil udforske, hvordan forskellige taktarter kan give musikken forskellige "følelser" og hvordan musikere bruger disse til at udtrykke sig.

Vi vil lytte til forskellige typer af musik, prøve at føle og tælle forskellige taktarter og måske endda skabe lidt af vores egen musik med usædvanlige taktarter. Så forbered dig på at træde ind i en verden, hvor musikken kan overraske dig med sin mangfoldighed og skønhed. Lad os begynde vores rejse ind i taktarters spændende verden!

Mål for undervisningen:

- Jeg skal kunne navngive forskellige taktarter som 4/4, 3/4 og 6/8
- Jeg skal kunne forklare forskellen mellem simple og komplekse taktarter
- Jeg skal kunne klappe til forskellige taktarter for at vise deres mønstre
- Jeg skal kunne finde taktarten i et stykke musik ved at lytte og analysere rytmen

Hvad forstår vi ved begrebet 'taktart', og hvordan kan forskellige taktarter ændre følelsen eller 'flowet' i et musikstykke?

En taktart i musik fortæller os, hvordan vi grupperer slag eller beats i et musikstykke. Det er lidt som at tælle skridt, når du går. Hvis vi siger, at musikken har en taktart, som er 4/4, betyder det, at vi tæller til fire for hver gruppe af beats, før vi starter forfra igen – det føles som "én, to, tre, fire, én, to, tre, fire..." og så videre.

Forestil dig, at musik er som en bog. Hver side (eller måske endda hvert kapitel) i bogen har en bestemt antal linjer, der hjælper med at organisere historien. I musik er disse "linjer" beats, og taktarten fortæller os, hvor mange beats der er i hver "gruppe" eller "takt", og hvordan de skal føles, når vi hører eller spiller musikken.

Nu, forskellige taktarter kan virkelig ændre, hvordan et musikstykke føles. Tænk over forskellen mellem at gå normalt, at hoppe på ét ben eller at snige dig stille. Hver handling har sit eget "flow" eller rytme.

For eksempel:

- 4/4-taktart: Dette er den mest almindelige taktart og bruges ofte i popmusik, rock og mange andre stilarter. Det føles stabilt og afbalanceret, som om du marcherer eller

klapper med fire slag: én, to, tre, fire. Det skaber en regelmæssig og forudsigelig rytme, som mange finder let at følge og danse til.

- 3/4-taktart: Dette er taktarten, der ofte bruges i valse. Den har tre slag i hver takt, hvilket giver en form for gyngende eller vuggende følelse, som når du svinger frem og tilbage i en gynge. Det ændrer musikkens flow ved at gøre det mere elegant eller "dansende".
- 6/8-taktart: Selvom dette kan virke forvirrende, har denne taktart faktisk et følelse af to grupper af tre slag. Det kan give en følelse, der er lidt mere dynamisk og "rolig" end 4/4. Det bruges ofte i ballader eller visse typer af folkemusik og giver en følelse, der kan virke mere "strømmende" eller "bølgende".

Så når komponister vælger en taktart til et stykke musik, tænker de på, hvilken følelse eller "flow" de vil have musikken til at have. Ved at ændre taktarten kan de ændre, hvordan vi føler, når vi lytter til eller spiller deres musik, lige som forfattere kan ændre stemningen i en historie ved at ændre ordene, de bruger.

Hvordan kan vi identificere og skelne mellem forskellige taktarter, såsom 4/4, 3/4, og 6/8, når vi lytter til eller spiller musik?

At identificere og skelne mellem forskellige taktarter i musik kan virke lidt udfordrende først, men med lidt øvelse bliver det meget lettere. Her er nogle trin og tips til, hvordan du kan gøre det:

1. Lyt til det stærke slag:

Når musik spiller, prøv at mærke pulsen – det er den regelmæssige beat, som du kan klappe eller trampe fødderne til. I de fleste musikstykker vil et af disse slag føles stærkere eller mere fremhævet. Dette stærke slag hjælper dig med at bestemme starten af hver takt.

- I 4/4-taktarten vil det første slag i hver gruppe af fire slag føles stærkest. Du kan tælle dem som "ÉN, to, tre, fire, ÉN, to, tre, fire..." Prøv at følge med i musikken ved at klappe eller trampe på hvert tal. Du vil sandsynligvis føle, at hvert første slag i disse grupper føles som starten på en ny sekvens.
- I 3/4-taktarten er der tre slag i hver takt, og igen er det første slag det stærkeste. Tæl dem som "ÉN, to, tre, ÉN, to, tre..." Denne taktart bruges ofte i valse, og du vil mærke en vuggende eller gyngende rytme.
- I 6/8-taktarten kan det være lidt mere kompliceret, fordi det føles som om, der er to hovedslag: ét stærkt og ét lidt mindre stærkt. Du kan tælle dette som "ÉN, to, tre, FIRE, fem, seks," hvor 'ÉN' og 'FIRE' føles som hovedslagene. Det kan give en følelse af at bølge frem og tilbage.

2. Mærk rytmen:

Prøv at bevæge dig sammen med musikken – det kan være ved at svinge med armene, klappe, eller nikke med hovedet. Det hjælper dig med at få en fornemmelse af, hvor naturligt det føles at opdele musikken i grupper af tre, fire eller seks slag.

3. Praktiser med kendte sange:

En god måde at øve sig på at identificere taktarter er ved at lytte til sange, hvor du allerede kender taktarten. Prøv først med sange, der klart er i 4/4 eller 3/4, og øv dig i at tælle slagene, mens du lytter.

4. Brug musik, hvor taktarten ændrer sig:

Når du føler dig mere tryk ved de grundlæggende taktarter, prøv at lytte til musikstykker, hvor taktarten ændrer sig midt i sangen. Det kan være udfordrende, men det vil virkelig hjælpe dig med at blive bedre til at identificere og skelne mellem forskellige taktarter.

Husk, at det at identificere taktarter er en færdighed, der forbedres med tid og øvelse. Jo mere du lytter og prøver at finde pulsen og tælle slagene i forskellige stykker musik, jo bedre bliver du til at genkende og skelne mellem de forskellige taktarter.

Hvordan påvirker en ændring i taktarten dynamikken og stemningen i et musikstykke?

En taktart i musik fungerer lidt som et mønster eller en ramme for, hvordan noterne er organiseret og spillet. Når komponister eller musikere ændrer taktarten midt i et stykke, kan det have en stor effekt på musikkens følelse eller "stemning". Lad os se på, hvordan det virker og give nogle eksempler:

- **Fra Rolig til Energetisk:** Forestil dig et musikstykke, der starter med en 3/4 taktart, som ofte bruges i valse og har en blød, vuggende følelse. Hvis musikken skifter til en 4/4 taktart, der er mere direkte og marchlignende, vil musikken føles mere energisk og dynamisk. Dette skifte kan gøre, at musikken virker som om den "vågner op" eller pludselig bliver mere livlig.
Eksempel: Tænk på et stykke musik, hvor en rolig vals bliver afbrudt af et livligt popkor. Dette sker ofte i musikaler eller film, hvor der er et plot skift eller en ny scene.
- **Fra Stabil til Uforudsigelig:** Hvis et musikstykke skifter fra en stabil, velkendt 4/4 taktart til en mere usædvanlig taktart som 5/4 eller 7/8, kan det gøre musikken mere spændende eller uforudsigelig, fordi mønstret af beats ikke passer til det mere almindelige fire-slags mønster. Dette kan skabe en følelse af uventethed eller spænding.
Eksempel: "Take Five" af Dave Brubeck er kendt for sin brug af en 5/4 taktart, hvilket gør rytmen unik og mindeværdig, især i en jazzkontekst, hvor 4/4 taktarter er mere typiske.
- **Fra Energetisk til Rolig:** Omvendt kan et stykke musik, der skifter fra en hurtig og energisk taktart som 4/4 til en langsommere 3/4, give en følelse af beroligelse eller afslutning. Dette kan bruges til at bringe en sang ned i tempo mod slutningen, eller for at

indikere en følelsesmæssig ændring, som en overgang fra glæde til eftertænksomhed. Eksempel: Forestil dig en rock- eller pop sang, der slutter med et blødt, vuggende outro, skiftende fra dens hurtige tempo til en roligere valsrytme.

- Ændringer i Musikstykker: Klassiske kompositioner, som symfonier eller kammermusik, bruger ofte taktartsændringer for at signalere nye bevægelser eller afsnit i musikken. Disse ændringer hjælper med at skabe forskellige stemninger eller fortælle en historie gennem musikken. Eksempel: Mange af Beethovens værker, såsom hans symfonier, indeholder bevægelser med forskellige taktarter, der skaber en række følelser fra dramatisk til fejrende.

At ændre taktarten i et musikstykke er en måde for komponister og musikere at udtrykke forskellige følelser og ideer. Det kan gøre musikken mere interessant og dynamisk og hjælper med at føre lytteren gennem forskellige dele af musikken. Ved at lytte til, hvordan taktarten ændres i forskellige stykker, kan du få en dybere forståelse af, hvordan musik virker og påvirker os.

Hvordan kan vi bruge vores kropsbevægelser og klap for at føle og udtrykke rytmen i forskellige taktarter, og hvordan kan dette hjælpe os med bedre at forstå musikkens struktur?

At bruge kropsbevægelser og klap til at føle og udtrykke rytmen i forskellige taktarter er en sjov og effektiv måde at forstå musik på. Lad os se på, hvordan vi kan gøre dette:

1. Føle Pulsen:

Først og fremmest skal vi finde musikkens puls – det er den regelmæssige beat, du kan mærke, næsten som hjerteslaget i musikken. Prøv at mærke denne puls ved at klappe blidt eller trampe med foden. Dette er starten på at føle musikkens rytme.

2. Identificere Taktarten:

Musik er organiseret i taktarter, som hjælper os med at gruppere pulsen i sæt. For eksempel, i en 4/4 taktart, ville vi gruppere slagene i sæt af fire. Vi kan klappe eller trampe fire gange i træk – én stærk (ÉN) og tre svagere (to, tre, fire). Kroplige bevægelser, som at nikke med hovedet eller svinge armen, kan hjælpe med at understrege denne gruppering.

3. Udforske Andre Taktarter:

Når du føler dig tryk med 4/4, prøv andre taktarter. For eksempel, i 3/4 taktarten (som i en vals), kan du klappe eller trampe tre slag – ÉN (stærkt), to (svag), tre (svag). Bevæg dig eller sving med hver klap for at føle den vuggende rytme.

I 6/8 taktarten, kan du forestille dig to større grupper af tre: ÉN (stærk), to, tre, FIRE (stærk), fem, seks. Dette kan føles som en hurtigere, mere hoppende rytme. Brug større kropsbevægelser for at illustrere forskellen mellem de to stærke slag.

4. Skabe Forbindelse til Musikken:

Prøv at anvende dine kropsbevægelser og klap til forskellige sange og musikstykker. Mærk, hvordan forskellige taktarter ændrer måden, du bevæger dig på, og hvordan musikken føles. Dette hjælper dig med at forstå musikkens struktur og form.

5. Gruppearbejde:

Arbejde sammen med andre kan gøre oplevelsen endnu bedre. Prøv at stå i en cirkel og klap forskellige rytmer sammen. En person kan starte med at klappe en rytme, og derefter kan alle andre følge efter. Dette kan hjælpe dig med at lytte og synkronisere med andre, hvilket er en vigtig færdighed i musik.

6. Eksperimentering:

Efterhånden som du bliver mere fortrolig, kan du eksperimentere med at ændre dine kropsbevægelser eller tilføje forskellige lyde, såsom at klappe forskelligt eller bruge forskellige dele af din krop. Dette hjælper ikke kun med at forstå rytmen, men også med at udtrykke den på din egen unikke måde.

Ved at bruge kropsbevægelser og klap til at føle og udtrykke rytmen, lærer du ikke kun musikkens grundlæggende elementer, men du lærer også, hvordan du kan udtrykke dig gennem musik. Det gør musik mere tilgængelig og sjov, og hjælper dig med at føle dig mere forbundet med de sange og melodier, du hører og spiller.

Hvordan kan komponister og musikere bruge usædvanlige taktarter til at skabe unikke og interessante musikstykker?

Komponister og musikere bruger ofte taktarter til at give en grundlæggende struktur til deres musik. Mest musik, som du hører hver dag, følger almindelige taktarter som 4/4 eller 3/4. Men når komponister og musikere bruger usædvanlige taktarter, såsom 5/4, 7/8 eller 9/8, kan det skabe et unikt og ofte uventet musikalsk udtryk. Dette kan gøre musikken mere interessant og mindeværdig, fordi det bryder med det, vi normalt forventer at høre.

Hvordan Usædvanlige Taktarter Skaber Unik Musik:

- **Skaber Overraskelse:** Ved at bruge en usædvanlig taktart kan komponister skabe en følelse af overraskelse eller nysgerrighed hos lytteren. Når vi lytter til musik, forventer vi ofte et bestemt mønster eller rytme. Når mønstret brydes, fanger det vores opmærksomhed og gør os mere engagerede i musikken.
- **Ændrer "Flowet":** Taktarter bestemmer, hvordan musikken "flyder" eller bevæger sig. Ved at ændre taktarten kan en komponist ændre musikkens flow, hvilket kan påvirke vores følelser eller hvordan vi oplever stykket. For eksempel kan en 7/8 taktart give en følelse af hast eller uro, fordi der mangler et slag for at fuldende det mere "normale" otte-slags mønster.
- **Fremhæver Forskellige Dele af Musikken:** Ved at bruge usædvanlige taktarter kan musikere fremhæve bestemte melodier, rytmer eller instrumenter. Dette kan hjælpe med at gøre bestemte dele af musikken mere fremtrædende eller mindeværdige.

Eksempel på Musik med Usædvanlig Taktart:

Et klassisk eksempel på et musikstykke med en usædvanlig taktart er "Take Five" af Dave Brubeck. Dette jazzstykke er skrevet i 5/4 taktart, hvilket betyder, at hver takt har fem slag. Det er usædvanligt, fordi de fleste stykker har fire, tre eller seks slag i hver takt. "Take Five" bruger de ekstra slag til at skabe en kølig, rytmisk følelse, der er blevet et af de mest genkendelige temaer i jazzmusik.

Hvis du lytter til "Take Five", kan du prøve at tælle slagene i hver takt – tæl "én, to, tre, fire, fem" og gentag. Du vil bemærke, hvordan musikken skaber en særlig stemning og rytme, der skiller sig ud fra sange med mere traditionelle taktarter.

Ved at eksperimentere med usædvanlige taktarter kan komponister og musikere altså udforske nye musikalske ideer og skabe unikke lydoplevelser. Det er en måde for dem at udtrykke kreativitet og ofte udfordre både sig selv og deres publikum til at tænke på musik på nye og forskellige måder.

Kender vi kunstnere fra forskellige lande som beskæftiger sig med denne slags musik?

Her er tre kunstnere fra forskellige lande, der er kendt for at eksperimentere med usædvanlige taktarter og unikke musikalske stilarter i deres værker:

- **Ravi Shankar (Indien):** Ravi Shankar var en berømt sitarspiller og komponist, der var kendt for sin dybdegående forståelse af klassisk indisk musik. Indisk musik bruger ofte komplekse rytmemønstre og taktarter, som ikke typisk findes i vestlig musik. Ravi Shankar samarbejdede med mange internationale musikere og introducerede aspekter af indisk musik, herunder usædvanlige taktarter, til et globalt publikum.
- **Björk (Island):** Björk, en islandsk sangerinde og sangskriver, er kendt for sin innovative tilgang til musik og sin brug af usædvanlige taktarter og musikalske strukturer. Hendes

musik spænder over flere genrer og er ofte eksperimentel, hvilket inkluderer at bruge skiftende taktarter og usædvanlige rytmer for at skabe unikke lydlandskaber.

- Tinariwen (Mali): Tinariwen er et tuareg-band fra Sahara-ørkenen i Mali. Deres musik kombinerer traditionel tuareg-musik med rock- og blues-elementer, skabende en unik stil kendt som "desert blues." De bruger ofte uforudsigelige rytmer og taktarter, der afspejler deres kulturelle traditioner og landskabets vidder.

Disse kunstnere fra Indien, Island og Mali viser, hvordan musikere fra hele verden bruger usædvanlige taktarter og rytmer for at skabe unik og meningsfuld musik, der afspejler deres kulturelle baggrund og personlige udtryk.

Nu er det tid til at lave et par opgaver og tænke over hvad vi lige har lært.

Arbejdsopgaver

1. Find Pulsen: Find pulsen i forskellige sange og klapper sammen med musikken. Prøv at identificere, om sangen er i 4/4, 3/4, eller en anden taktart.
2. Taktart-Kreativitet: Skab en kort rytme ved at bruge din krop som instrument. Brug forskellige taktarter som 4/4 og 3/4 i din rytme. Arbejd sammen med en partner og prøv at kombinere jeres rytmer.
3. Taktart-Genkendelse: Lyt til forskellige musikstykker, og identificer taktarten. Skriv dine observationer ned, og del dem med klassen.
4. Rytme-Komposition: Komponér en lille rytmesekvens, der skifter taktart halvejs igennem. For eksempel, start i 4/4 og skift derefter til 3/4.
5. Diskussion og Feedback: Præsenter din rytme for klassen, og forklar, hvorfor du valgte de specifikke taktarter. Lyt til feedback fra dine klassekammerater og læreren.

Når du har svaret på opgaverne, så slutter denne episode.

Her starter ideerne til lærerne:

Ideer til læreren:

- **Introduktion til Taktarter:** Start lektionen med en grundig gennemgang af, hvad taktarter er, og giv eksempler på simple og komplekse taktarter.
- **Gruppeaktiviteter:** Organiser gruppeaktiviteter, hvor eleverne kan udforske og opleve forskellige taktarter sammen. Dette kan inkludere at gå i takt, klapper eller bruge percussionsinstrumenter.
- **Lyttedel:** Afspil forskellige stykker musik, der tydeligt demonstrerer forskellige taktarter. Diskuter med eleverne, hvad de bemærkede, og hvordan taktarten påvirker musikkens karakter.
- **Kreative Skrivning:** Opfordr eleverne til at skrive deres egne rytmer eller en kort sang, der bruger forskellige taktarter. De kan præsentere deres arbejde for klassen eller i små grupper.
- **Refleksion og Analyse:** Motiver eleverne til at reflektere over, hvordan brugen af forskellige taktarter påvirker deres følelse af musikken. Diskuter, hvordan komponister bruger taktartsændringer til at udtrykke forskellige følelser eller fortælle en historie.
- **Krydsfaglige Forbindelser:** Integrer taktarter med matematik ved at tale om opdeling og multiplikation af slag i en takt, hvilket kan hjælpe med at forstå konceptet bag taktarter.